

Jor Lommers zeeman in oorlogstijd

Jordanus Lommers, geboren te Rotterdam op 13 november 1909, zoon van koperslager/loodgieter Hendrik Lommers en Jitske Steensma had het op jonge leeftijd allemaal wel gezien in Purmerend en ging als ketelbinkie naar zee. Al snel klom hij op tot stoker/olieman en stond hij urenlang kolen op het vuur te gooien (tremmen) in de enorme ovens onder de stoomketels.

Op het stoomschip Amstelland van de Koninklijke Hollandsche Lloyd kwam hij in mei 1940 terug van een lange reis naar Zuid-Amerika. Vlak voor aankomst in IJmuiden hoorde de kapitein en bemanning dat ook in Nederland de oorlog was uitgebroken.

Er werd uitgeweken naar Liverpool, waar de voor Duitsland bestemde lading werd gelost. De Amstelland zette daarna in konvooi (OA 175) vanuit Southampton koers naar Dakar, maar werd op 1 juli, ongeveer 500 kilometer ten zuidwesten van Lands End, getorpedeerd door de Duitse onderzeeboot U65. Van een matroos, die op

dat moment het achterschip als toilet gebruikte, werden alleen de klompen teruggevonden.

Kapitein Stockhausen van de U65 claimde dat het schip was gezonken, maar de Amstelland bleef drijven. Het dobberende schip werd twee dagen later gevonden door het Engelse HMS Marauder en teruggesleept naar Falmouth. De schepen werden tijdens deze reis geëscorteerd door het Engelse Korvet HMS Calendula.

De Amstelland voer na acht maanden reparatie vanuit Gourock in konvooi (OB 290) het zeegat uit met bestemming Buenos Aires. Na vijf dagen, 26 februari 1941,

kreeg het twee zware luchtaanvallen te verduren van Duitse Focke Wulf vliegtuigen. Veel bemanningsleden vonden de dood, maar Jor overleefde.

Stoomschip, gebouwd in 1920. Gewicht: 8156 ton. Afmetingen: 143,3 x 18,7 x 9,8 m. Motor: 2x stoom turbine, selheid: 13 knopen. Verlies op 28 februari 1941. Herkomst foto onbekend.

Na twee dagen pompen en repareren begon het schip te zinken en stapten zesentwintig bemanningsleden over op de Engelse torpedobootjager HMS Vanquisher. Twintig mannen, waaronder Jor, bleven aan boord en probeerden het schip drijvende te houden. Er lag een niet-ontplofte bom in de wasruimte en Jor wist hem met veel moeite over boord te gooien. Enige uren later moesten ook de laatste zeelieden het schip verlaten. Kapitein C.S.T. van Rietbergen, uitgeput door het zware werk, viel daarbij tussen het schip en de reddingsboot en verdrong. Het Engelse patrouillevaartuig HMS Weston wist nog een sleeplijn over te brengen, maar door de hoge deining brak de lijn en zonk het schip. Op 12 maart 1941 kwamen de overlevenden aan in Liverpool.

Op 3 mei van dat jaar werkte Jor, wachtend op een volgend schip, als olieman op de Sallant in Liverpool. Tijdens een hevige luchtaanval op de haven werd de machinekamer getroffen door een bom van een Duitse Junker. Jor werd in zijn hoofd getroffen door rondvliegende scherven en bijna dood naar het hospitaal

gebracht. De scherven waren diep in zijn hoofd terecht gekomen, maar de doktoren wisten hem te redden.

Zes maanden later was hij zover hersteld dat hij weer aan het werk kon. In de haven van Liverpool werkte hij als olieman op de Mijdsrecht en daarna op de Aagtekerk. Op 11 november 1941 werd Jor bewusteloos gevonden naast de hulpmotor van het schip en met spoed naar Londen overgebracht waar een chirurg het uiteindelijk aandurfde zijn schedel te lichten. Een klein stukje scherf kon helaas niet worden verwijderd. Deze moedige dokter werd later tijdens de luchtlanding bij Arnhem als parachutist door de Duitsers gedood.

Jor werd in het ziekenhuis liefdevol verzorgd door hoofdverpleegster Violet Emily May Williams. Violet had al vroeg de wens om dokter te worden en vertrok op jonge leeftijd van Devon naar Margate. Daar begon ze haar loopbaan als verpleegster in het Royal Seabathing Hospital waar tuberculosepatiënten werden verzorgd. Er was vrijwel geen perso-

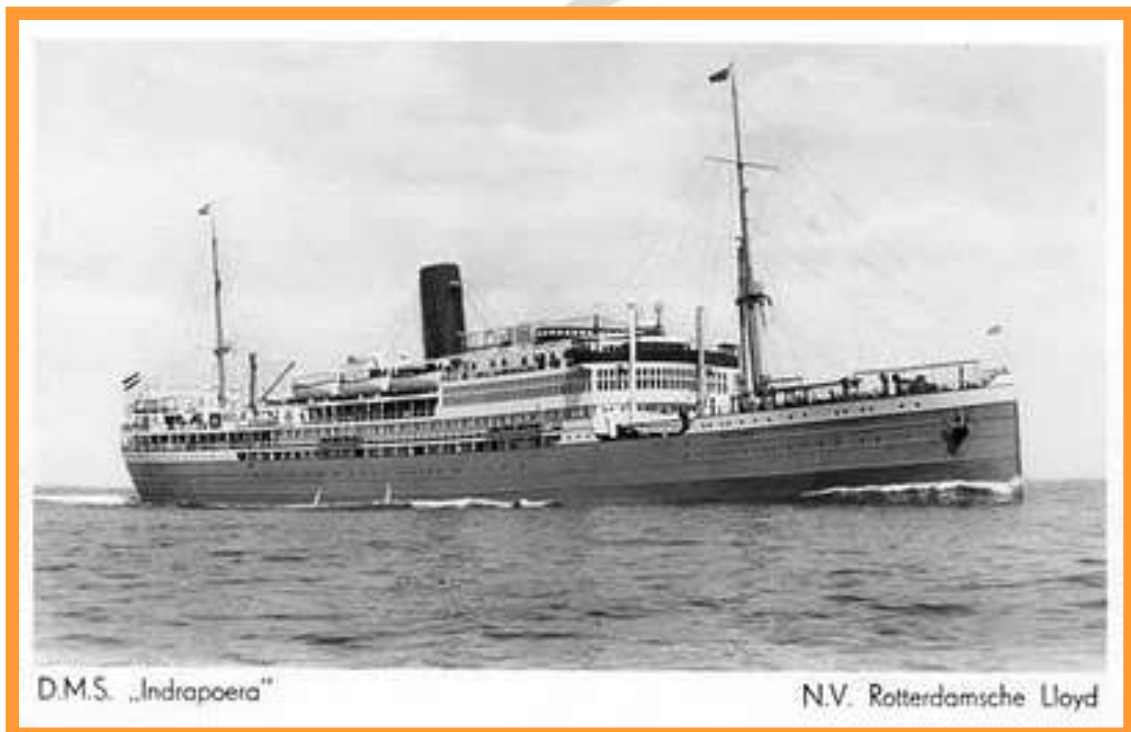
neel te krijgen want iedereen was bang om besmet te raken, maar Violet trok zich het lot van deze mensen aan. Tijdens de oorlogsjaren werkte ze als operatiezuster in verschillende Londense ziekenhuizen en ondervond daar de verschrikkingen van de Duitse bombardementen. Veel patiënten, collega's en vriendinnen kwamen om tijdens de luchtaanvallen, waarbij ook de ziekenhuizen werden getroffen. Soms moesten ze tijdens een operatie met patiënt en al evacueren, terwijl de bommen om hen heen insloegen en het gebouw in lichterlaaie stond.

Na verschillende ziekenhuizen, toen Jor enigszins hersteld was, ging hij naar het Queen Elisabeth Trainings College in Leatherhead voor een opleiding tot tuinman. Varen was er niet meer bij. In 1945 trouwden Jor en Violet in Epsom, kregen een

baby en vertrokken in oktober vanuit Southampton met het schip de Indrapoera naar Rotterdam.

Tijdens de reis sliepen mannen en vrouwen gescheiden, maar voor de familie Lommers werd vanwege medische verzorging een uitzondering gemaakt.

Met een krentenbrood als afscheidscadeau van kapitein Stobbe kwamen ze aan in Rotterdam. Het schip kwam uit Indië en de bemanning verwachtte, na vele jaren van huis, een officiële ontvangst. Dat viel tegen: er stond helemaal niemand op de kade. Alleen een autobus om de passagiers naar huis te brengen.

De kinderwagen, met onderin een grote, door de Engelse familie meegegeven geslachte kip en andere etenswaren, werd op het dak van de autobus geladen, en zo ging het richting Purmerend.

Het was een lange rit en vanwege het slechte weer raakte de chauffeur een paar keer de weg kwijt. Midden in de nacht kwamen ze aan in de Hazepolder. Daar was gedurende de jaren dat Jor was weggeweest en ander veranderd en moesten ze zoeken naar het ouderlijk huis. Even goed hard fluiten bracht uitkomst want

zuster Dora hoorde en herkende het deuntje. Zij rende in pyjama naar buiten om haar broer na ruim vijf jaar weer om de nek te vliegen.

Jor Lommers kreeg tijdens zijn verblijf in Leaterhead persoonlijk de toezegging van Koningin Wilhelmina voor een Koninklijke Onderscheiding voor zijn moedig optreden tijdens de aanvallen op zee. Deze werd hem uitgereikt in 1947. Normaal werken was vanwege de achtergebleven scherf niet meer mogelijk. Er werd met de vier kinderen, Dora, Leslie, Ida en Mary, in een voor Violet vreemd land een nieuw bestaan opgebouwd. Veel hulp kregen ze van de Stichting Prinses Margriet Fonds en de Stichting Zeemanspot die er ook voor zorgden dat het gezin jaarlijks op vakantie kon naar de Witte Hul in Zeist.

Dochter Dora mocht daar op 19 januari 1955 de verjaardag van Prinses Margriet

meevieren in gezelschap van Koningin Juliana.

Violet wilde zo snel mogelijk de taal leren en deed daarom zelf de boodschappen.

Jor heeft zich, ondanks zijn beperkingen, jarenlang ingezet voor de oprichting en activiteiten van de speeltuin en buurtvereniging in de Hazepolder.

In 1985 is Jor overleden. Violet heeft 18 jaar langer mogen leven.

foto: Jor Lommers, de familie bijeen in de Hazepolder
voor een groot deel hun leven beheerst.

De oorlog en de gevolgen daarvan hebben

Geschreven door Dora Jonker-Lommers , (Crediton (Engeland) 17 juni 1945)

2010

Vormgeving Saskia van den Berg